

*Alþingi
Erindi nr. P 130/1641
komudagur 1. 4. 2004*

ÁLIT VEGNA LAGA UM SIGLINGAVERND

Lagt fyrir samgöngunefnd Alþingis, apríl 2004.

Álit
vegna laga um siglingavernd

► Rafhönnun

► ADMON

1 ■ HÖNNUN

Álit vegna laga um siglingavernd
Lagt fyrir samgöngunefnd Alþingis, apríl 2004

unnið í mars 2004 af

eftirtöldum aðilum

Svavar G. Svavarsson, Admon ehf.

Einar Ragnarsson, Hönnun hf.

ÁLIT VEGNA LAGA UM SIGLINGAVERND

Þannig háttar til á flestum höfnum á Íslandi að höfnin er órjúfanlegur hluti bæjarsamfélagsins og hluti bæjarbragsins. Til þessara aðstæðna þarf að taka tillit við gerð verndaráætlana og hefur það almennt gengið vel. Þó er ljóst að þegar uppi eru hugmyndir um að hefta aðgengi að svæðum sem hafa verið öllum opin til þessa geta komið upp verulegar deilur. Hafnaryfirvöld þurfa t.d. að leggja allar hugmyndir um girðingar fyrir bygginga og skipualagsnefnd til samþykktar, þar er ekki ólíklegt að menn hafi aðra sýn á þessi mál. Á þetta hefur lítið reynt ennþá.

ISPS kóðinn tekur ekki til allrar þeirrar starfsemi sem fer fram í höfnun landsins heldur fyrst og fremst til farnflutninga. Skemmtiferðaskip og ferjur er einnig viðamikil hluti kóðans, vegna þeirrar samþjöppunar á fólki sem eðlilega er í slíkum skipum.

Undirritaðir hafa lagt á það áherslu að horfa jákvætt á verkefnið og nýta þá vinnu sem nú fer fram sem best í þágu almennra öryggismála. Þó svo að ISPS kóðinn sé fyrst og fremst ætlað að taka á ógn vegna hryðjuverka er rétt að horfa einnig á aðrar ógnir sem standa okkur nær. Eldsvöðar og sprengingar í skipum og byggingum á hafnarsvæðum eru nær okkur en hryðjuverkaógn og rétt að nýta tækifærið og láta það stjórn- og viðbragðskerfi sem byggt er upp vegna hafnarverndar ná einnig til slíkra áhættuþátta.

Sú leynd sem hvíla skal yfir verndaráætlunum samkvæmt ákvörðunum ríkislögreglustjóra torveldar um markt slíka hugsun. Okkar afstaða er sú að lang stærsti hluti verndaráætlana hafna skuli vera aðgengileg öllum sem starfa á og við hafnir. Þannig séu áætlanirnar skilvirkari og auðveldara að virkja þær gagnvart almennum ógnum. Það skal sérstaklega tekið fram að með þessu er ekki verið að draga úr þeirri ógn sem fellst í hryðjuverkum.

Samstarf hafna og þeirra rekstraraðila sem nýta hafnir hefur verið gott og sjá flestir rekstraraðilar hér gott tækifæri til að takmarka umferð óviðkomandi um hafnarsvæði, til að draga úr slysum.

Hafnarvernd er ekki ódýr, það kostar talsverða fjármuni að kortleggja ógnir og áhættu í hafnarstarfsemi. Þessi kostnaður lendir fyrst og fremst á höfnunum sem flestar berjast í bökkum nú þegar. Vissulega er í væntanlegum lögum heimild til gjaldtöku fyrir hafnir en óvist hvort og hvernig sú heimild verður nýtt. Hafnarvernd er hins vegar ekki einkamál hafna, lögregla, tollur og aðrir koma þar að. Í áfangaskýrslu vinnuhóps um hafnarvernd kemur fram að þessir aðilar skuli aðstoða við gerð verndaráætlana en sú aðstoð hefur verið afar takmörkuð.

Framkvæmd hafnarverndar hefur verið í höndum Siglingastofnunar. Samstarf við stofnunina hefur gengið ágætlega. Verkefnið fór þó seint á stað og sá tímarammi sem settur var verkefninu var óraunhæfur. Upprunalega var gert ráð fyrir því að skila áhættumati hafna fyrir 15. desember 2003 og verndaráætlunum fyrir 15. janúar 2004. Flestar hafnir hafa í dag skilað áhættumati en mun færri hafa skilað verndaráætlunum.

Við undirritaðir störfum fyrir all margar hafnir og var fyrstu útgáfu af verndaráætlunum skilað mánudaginn 22. mars 2004. Óskar Ingi Sigmundsson hefur fyrir hönd Siglingastofnunar verið í forsvari fyrir verkefnið og hefur hann að okkar mati staðið sig

með þrýði. Hann hóf hins vegar ekki störf hjá Siglingastofnun fyrr en um áramót og er það miður.

Gert er ráð fyrir að verndaráætlanir séu vottaðar af Siglingastofnun en stofnunin ber jafnframt ábyrgð á framkvæmd siglingaverndar. Það fer aldrei vel á því að framkvæmdaraðili sé jafnframt vottunaraðili. Í okkar huga er siglinga- og hafnarvernd fyrst og fremst gæðakerfi, við þessa vinnu beri því að viðhafa allar leikreglur gæðakerfa. Það er ljóst að okkar hugmyndir um hvernig eigi að standa að og byggja upp handbók um verndaráætlanir eru nokkuð aðrar en Siglingastofnunar.

Farmvernd.

Á námskeiði Siglingastofnunar fyrr í vetur kom fram í erindi Sveinbjörns Guðmundssonar frá tollstjóranum í Reykjavík að unnið væri að reglugerð um farmvernd. Fulltrúar Siglingastofnunar tóku síðar fram að farmvernd væri óaðskiljanlegur hluti verndaráætlunar. Reglugerð tollstjóra hefur ekki verið birt þó undirritaðir hafi fengið drög í hendurnar. Í farmvernd er gert ráð fyrir stórauðnu hlutverki tollfyrivalda varðandi útflutning sem ekki er ljóst hvernig á að framkvæma.

Viðtækar kröfur eru gerðar til útflytjanda sem okkur vitanlega hafa ekki verið kynntar þeim. Í ljósi þess að lög um siglingavernd og verndaráætlanir hafna eiga að taka gildi 1. júlí 2004 teljum við rétt að hafist sé handa á vegum viðeigandi ráðuneyta að kynna hlutaðeigandi aðilum farmvernd og framkvæmd hennar.

**Athugasemdir við
frumvarp til laga um Siglingavernd
(lagt fyrir Alþingi á 130. löggjafarþingi 2003)**

Varðandi 3. gr. Skilgreiningar, 1 mgr, er rétt að taka fram hvaða útgáfa að ISPS kóðanum er átt við. Ef hér er átt við ISPS kóðan og allar hugsanlegar síðari breytingar á honum er rétt að taka það fram.

Í 4.gr. er kveðið á um að ríkislögreglustjóri ákveði gildandi vástig um borð í skipum og í höfnum. Við vinnslu verndaráætlana hefur komið fram hjá starfsmönnum ríkislögreglustjóra að verndarfulltrúar hafna geti hafið aðgerðir í samræmi við hækkað vástig en þeim beri skylda til að tilkynna slíkt til ríkislögreglustjóra. Það er okkar mat að rétt sé að taka á þessu verklagi í lögunum. Ástæðan er sú að víða háttar þannig til í höfnum við Ísland að fiskvinnslustöðvar eru hluti af skilgreindri hafnaraðstöðu. Taki verndarfulltrúi t.d. ákvörðum um að rýma slíkt svæði s.s. vegna yfirvofandi sprengihættu getur hann skapað sér skaðabótaskyldu sé Ríkislögreglustjóri ekki sammála hans túlkun á nauðsyn hækkunar á vástigi. Á þessu máli er að sumu leiti tekið í 6. gr. en ekki nógu skýrt.

Í 6. gr. kemur fram að verndaráætlanir skulu innihalda meðal annars hlutverk lögreglu og tollyfirvalda. Í samskiptum okkar við þessi embætti hefur komið skýrt fram að leynd hvíli yfir verklagi þessara aðila og það eigi ekkert erindi í verndaráætlun hafna. Rétt er að lögín séu í samræmi við almennt verklag þessara aðila.

Fleiri eru athugasemdir okkar ekki.

Svavar G. Svavarsson

Ráðgjafi Admon ehf.

og

Einar Ragnarsson

Ráðgjafi Hönnun hf.